

FRIEDHOFF'S RAADHUIS VAN ENSCHEDE

DOOR J. SLAGTER

HOE men ook tegenover de nieuwe Nederlandsche bouwkunst moge staan, niemand zal kunnen ontkennen, dat deze getuigt van bewogen leven en steeds in evolutie is. De vraag kan hierbij worden gesteld, waardoor het steeds wisselen van het aspect der moderne bouwkunst meer wordt bepaald, door nieuwe denkbeelden dan wel door de vorderingen der techniek, het ontstaan van nieuwe materialen en de nieuwe toepassingen van oude materialen. Het antwoord op die vraag is moeilijk te geven, maar vaststaat, dat de ontwikkeling der techniek een zeer sterken invloed op de bouwkunst heeft en daarbij vorm-bepalend optreedt. Opmerkelijk is ook het sterk verlangen naar een zoo volkomen mogelijke aanpassing aan de behoeften, naar zakelijkheid dus.

Wij kunnen hier thans niet ingaan op de vraag in hoever dit verlangen naar zakelijkheid wordt gedekt door de bouwkunst der „nieuwe zakelijkheid”, welke oogenschijnlijk sober, doch in werkelijkheid kostbaar is, maar wel moet worden gezegd, dat de drang naar werkelijke zakelijkheid nuttig is, want een bouwkunst, welke zich niet voortdurend bezint op de nuchtere zakelijkheid en daarmede niet steeds begint, gaat ten onder in het moeras van zinlooze fantasterij. Een bouwkunst echter, die daarmede wil eindigen, verdroogt in de woestijn van een doodsch materialisme.

Wij willen verder en wij moeten verder. Laten wij aan de zakelijkheid de plaats, die haar toekomt, maar wij moeten haar niet maken tot een idool. Gelukkig leeft in ons volk nog altijd de overtuiging, dat er, om te leven, ten slotte meer noodig is, dan het vervullen van materiele behoeften. Zelfs het primitiefste volk brengt op zijn huisraad versieringen aan, die men overbodig mag noemen, maar die ontspruiten aan een in ieder mensch levende diepe behoefte, meer te zijn dan een organisme, dat voedsel tracht te bemachtigen en beschutting tegen het klimaat. In dat „overbodige” ligt de rijkdom van het leven, want dat overbodige maakt de volheid van het leven uit. Wat niet „noodig” is, daarnaar verlangen wij en dat is heerlijk om te bezitten.

Het is dan ook een natuurlijk feit, dat de theoretische verstarring, waarin de cubisten en nieuw-zakelijken onder de architecten dreigen vast te loopen, reactie moet opwekken, die vanzelf leidt tot evolutie naar den anderen kant; reactie op het sereene, maar onmenselijke in de moderne bouwkunst¹⁾; en op de aanbidding van den schoonen vorm, die vaak niet meer ontstaat

¹⁾ Zie Jan Gratama, *Moderne Bouwkunst in Nederland* No. I, Inleiding bl. 67 en 85. W. L. en J. Brusse, 1932.